

Samen aan de slag
Nulmeting Bestuurlijk Akkoord Participatie

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	2
2. Operationalisatie en uitgangssituatie	3
3.A. Initiatieven van rijk en gemeenten om participatie te vergroten	16
3.B. Initiatieven om armoede te bestrijden en schulden terug te dringen	19
3.C. Initiatieven om ondernemerschap te bevorderen	21

Bijlage 1: Tekst van het Bestuurlijk Akkoord Participatie

1. Inleiding

Het bestuurs- en participatieakkoord

De economie staat momenteel onder druk. Toch kenmerkt de Nederlandse arbeidsmarkt zich in een aantal sectoren nog steeds door krapte. Tegelijk staan nog steeds veel mensen aan de kant. Rijk en gemeenten vinden het belangrijk om hen te laten meedoen en stelden daarover op 4 juni 2007 gezamenlijk ambities vast in het bestuursakkoord. De ambities zijn verder uitgewerkt in het op 31 mei 2007 tussen VNG en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een gesloten bestuurlijk akkoord (verder 'Bestuurlijk Akkoord' genoemd).

De ambities

De gezamenlijke doelstelling is het verhogen van de participatiegraad, uitmondend in de onderstaande ambities:

1. Terugbrengen van het aantal WWB-ers met 75.000 huishoudens¹.
2. Het activeren van 25.000 niet-uitkeringsgerechtigden naar werk of maatschappelijke participatie.
3. Een extra impuls aan het bestrijden van armoede en het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden.
4. Het ondernemerschap stimuleren juist ook bij kwetsbare groepen.

Gezamenlijke doelstellingen en eigen verantwoordelijkheden

Het vijf pagina's tellende akkoord bevat de belangrijkste afspraken op sociaal vlak tussen rijk en gemeenten. De nadruk ligt op gezamenlijke doelstellingen en daarvoor noodzakelijke randvoorwaarden. Bewust schrijven het ministerie van SZW en de VNG geen implementatiemethoden voor. Centrale gedachte is dat deze problematiek op het meest relevante niveau van de arbeidsmarkt wordt aangepakt. Gemeenten kennen – samen met hun keten- en maatschappelijke partners – hun lokale en regionale arbeidssituatie het beste. Zij vervullen een actieve regionale regierol en bevorderen zo de samenwerking tussen diverse partijen. Zowel het ministerie van SZW als de VNG hebben verplichtingen op zich genomen om tot de gestelde resultaten te komen. SZW zal de juiste randvoorwaarden scheppen voor gemeenten om hen optimaal in staat te stellen om de gezamenlijk vastgestelde doelen te bereiken. VNG en gemeenten zullen de extra ruimte optimaal benutten om de gezamenlijk vastgestelde doelen zo goed mogelijk te bereiken.

Transparantie

SZW en VNG willen transparant zijn over de voortgang van de afspraken. Om voortgang te kunnen meten, moet de beginsituatie goed gedefinieerd zijn. In deze nulmeting schetsen we het beeld bij het afsluiten van het bestuursakkoord in 2007. Ook geven we aan op welke wijze we de voortgang in de komende periode zullen meten. Daarnaast geven we aan welke initiatieven we in de periode 2007/2008 gezamenlijk hebben genomen. De VNG faciliteert haar leden ook in dit opzicht: op de publiek toegankelijke website www.waarstaatjegemeente.nl wordt – waar in kwantitatieve zin mogelijk en statistisch verantwoord – de stand van zaken per jaar per gemeente weergegeven.

Nulmeting

Voor u ligt de nulmeting van de participatieafspraken uit het Bestuurlijk Akkoord. De nulmeting is bedoeld als ijkpunt en niet bedoeld als (tussentijdse) evaluatie. In de nulmeting informeren wij u over hoe wij de ambities uit het Bestuurlijk Akkoord hebben vertaald naar een praktische aanpak, en beschrijven wij per ambitie de beginsituatie (in de meeste gevallen cijfers over het jaar 2007). Ook informeren wij u over initiatieven die het ministerie van SZW en de VNG ontplooiën om concrete resultaten te kunnen boeken.

Na de nulmeting

In 2009 en 2010 vinden – conform de afspraak in het Bestuurlijk Akkoord – twee evaluatieronden plaats. De situaties van dat moment zullen worden vergeleken met de uitgangspunten van 2007 en de doelen voor 2011.

---

¹ De CPB-middellange termijn raming ging ten tijde van de ondertekening nog uit van een reductie van 45.000 bijstandsuitkeringen in de periode 2007-2011. Daarop komt een extra inspanning van 30.000 huishoudens / uitkeringen. Dat betekent een daling met 75.000 huishoudens / uitkeringen naar 227.000 in 2011 ten opzichte van de geraamde stand ultimo 2006 (302.000 uitkeringen < 65 jaar). Mocht de MTL-raming uitkomen op een aantal dat 5.000 hoger of lager is dan op basis van de huidige ramingstand wordt verwacht, bezien wij wat dit betekent voor de geformuleerde ambitie.

2. Operationalisatie en uitgangssituatie

Elke ambitie is geoperationaliseerd met behulp van een beperkt aantal indicatoren. Zo kunnen SZW en VNG periodiek bepalen in hoeverre zij de ambities van het Bestuurlijk Akkoord realiseren. In de volgende paragrafen beschrijven we met behulp van de indicatoren per ambitie de uitgangssituatie. Allereerst treft u hieronder een overzicht aan van alle indicatoren en op welke pagina's bijbehorende gegevens te vinden zijn.

Indicatoren Bestuurlijk Akkoord

Ambitie	Indicator	Pagina
(1) Verminderen van het aantal mensen dat beroep doet op WWB-uitkering	- Aantal huishoudens met WWB-uitkering	4
	Borgen/verankeren Programmatisch Handhaven:	
	- Geconstateerd fraudebedrag afgezet tegen uitgaven inkomensdeel WWB	7
	- Het fraudebedrag per geconstateerd fraudegeval	7
(2) Aan het werk helpen of maatschappelijk laten participeren van niet-uitkeringsgerechtigden	- Aantal niet-uitkeringsgerechtigden dat aan het begin van het jaar via een lopend re-integratietraject maatschappelijk participeert	9
	- Aantal niet-uitkeringsgerechtigden dat via het starten van een re-integratietraject maatschappelijk participeert	9
	- Aantal niet-uitkeringsgerechtigden dat na het volgen van een re-integratietraject is uitgestroomd naar werk	9
(3) Bestrijden van armoede en terugdringen aantal huishoudens met schulden	- Bereik langdurigheidstoeslag	11
	- Bereik bijzondere bijstand	11
	- Aantal kinderen dat materieel profiteert van de bijzondere bijstand	11
	- Mate waarin gericht bijstand is verstrekt aan bepaalde groepen, met name huishoudens met kinderen	12
	- Aantal gemeenten dat afspraken heeft gemaakt met voedselbanken	12
	- Verstrekte leenbijstand voor duurzame goederen	12
	- Percentage gezinnen met schulden dat succesvol kan worden geholpen met een aanbod	13
	- Ontwikkeling wachtlijsten	13
(4) Bevorderen van ondernemerschap	- Aantal gestarte ondernemers vanuit een WWB-uitkering	15

Ambitie (1) Verminderen van het aantal mensen met een WWB-uitkering

Beginsituatie en 2007

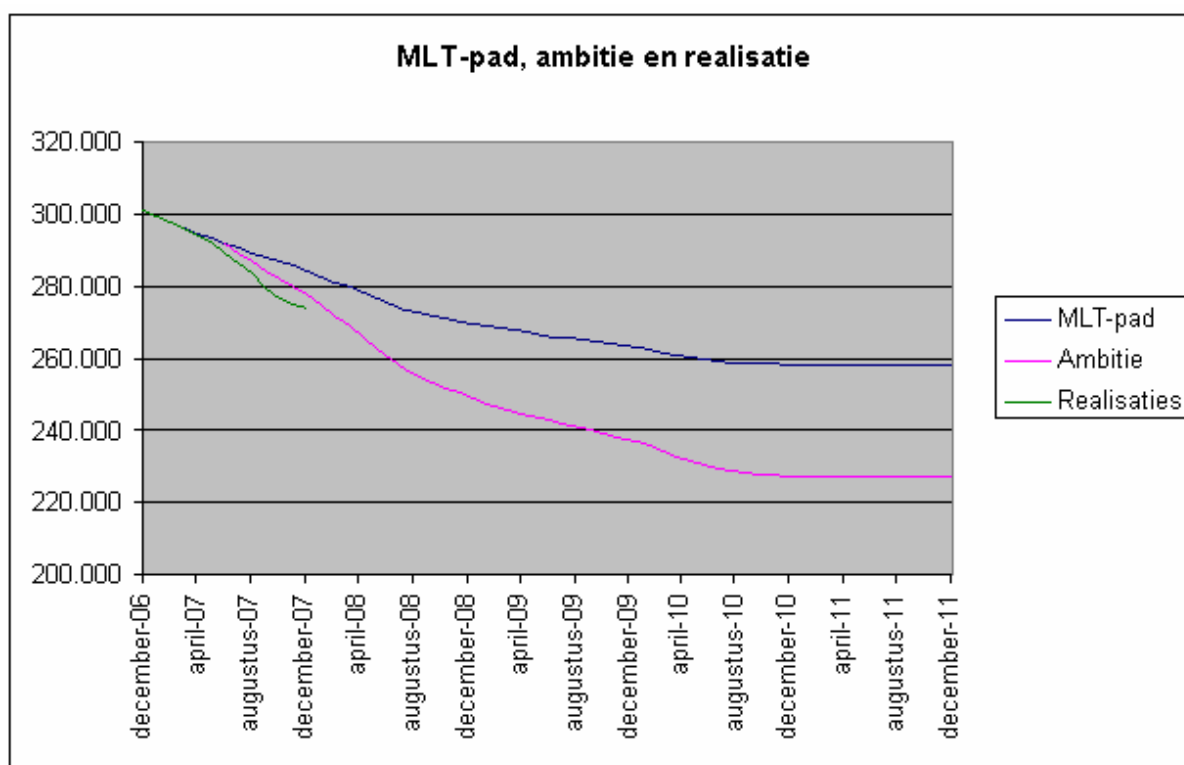
Elke maand geven gemeenten aan het CBS door hoeveel personen een WWB-uitkering ontvangen. Hieronder geven we voor drie meetmomenten de stand van zaken weer.

Meetmoment	Aantal mensen jonger dan 65 jaar met een WWB-uitkering
31 december 2006	300.950 ²
30 juni 2007	289.350
31 december 2007	273.980

Bron: CBS

Middellangetermijnpad, ambitie en realisaties

Onderstaande grafiek geeft het MLT-pad, de ambities en de realisatie weer.

Toelichting

- *MLT-pad*: voor de periode 2007-2011 heeft het CPB het gemiddelde jaarlijkse bijstandsvolume van huishoudens jonger dan 65 jaar geraamd. Deze jaargemiddelden zijn met enkele aannamen omgezet in een lijn die het volume per maand weergeeft.³
- *Ambitie*: rijk en gemeenten spraken af dat het bijstandsvolume van huishoudens jonger dan 65 jaar eind 2011 227.000 zal zijn. Er zijn geen afspraken gemaakt over het groeipad om deze ambitie te halen. Een mogelijk groeipad is weergegeven als roze lijn. Deze veronderstelt dat bij een snellere daling van het MLT-pad (gunstigere conjunctuur) ook een groter deel van de extra afgesproken volumedaling gerealiseerd kan worden. Verder is verondersteld dat de winst ten

² Dit is uiteindelijk het definitieve CBS-cijfer voor ultimo 2006. Het aantal van 302.000 was het nog niet het definitief vastgestelde cijfer.

³ Op basis van de jaargemiddelden van het CPB is een zo vloeiend mogelijke lijn getrokken (verondersteld is dat zich bij de volumeontwikkeling geen pieken en dalen voordoen). Verder is verondersteld dat het bijstandsvolume eind 2011 gelijk is aan het door het CPB geraamde jaargemiddelde.

opzichte van het MLT-pad vanaf medio 2007, na ondertekening van het Bestuurlijk Akkoord, gerealiseerd kan worden.

- *Realisaties*: de werkelijke ontwikkeling van het aantal bijstandsuitkeringen aan huishoudens jonger dan 65 jaar in Nederland tot eind 2007.

Conclusies uit de grafiek

Uit de grafiek blijkt dat tot eind 2007 een grotere dan verwachte volumedaling is gerealiseerd. In 2007 is het bijstandsvolume met ongeveer 27.000 huishoudens gedaald. Dit is een aanzienlijke daling, die strookt met de conjuncturele ontwikkelingen in dat jaar. Eind 2007 lagen gemeenten op koers om de ambitie te halen.

Cijfers per gemeente

Voor deze indicator zijn ook volumereductiecijfers per gemeente beschikbaar. Deze zijn te zien op de website www.waarstaatjegemeente.nl. Hieronder is twee keer een top vijf weergegeven: van gemeenten met de grootste relatieve volumereductie in 2007 en dezelfde tabel voor gemeenten met 50.000 inwoners of meer.

Tabel 1 – Top vijf van gemeenten met de grootste relatieve volumereductie 2006 - 2007

Gemeente	Bijstand als % beroepsbevolking 2006	Bijstand als % beroepsbevolking 2007	Relatieve afname ⁴
1. Kessel	0.7%	0.3%	57,1%
2. Reusel – De Mierden	0.5%	0.3%	40%
Scherpenzeel	0.5%	0.3%	40%
3. Vlagtwedde	1.4%	0.9%	35,7%
4. Neerijnen	0.9%	0.6%	33,3%
Zevenhuizen – Moerkapelle	0.9%	0.6%	33,3%
Meerlo – Wanssum	0.6%	0.4%	33,3%
Ouderkerk	0.6%	0.4%	33,3%
5. Landsmeer	1.0%	0.7%	30,0%
Littenseradiel	1.0%	0.7%	30,0%

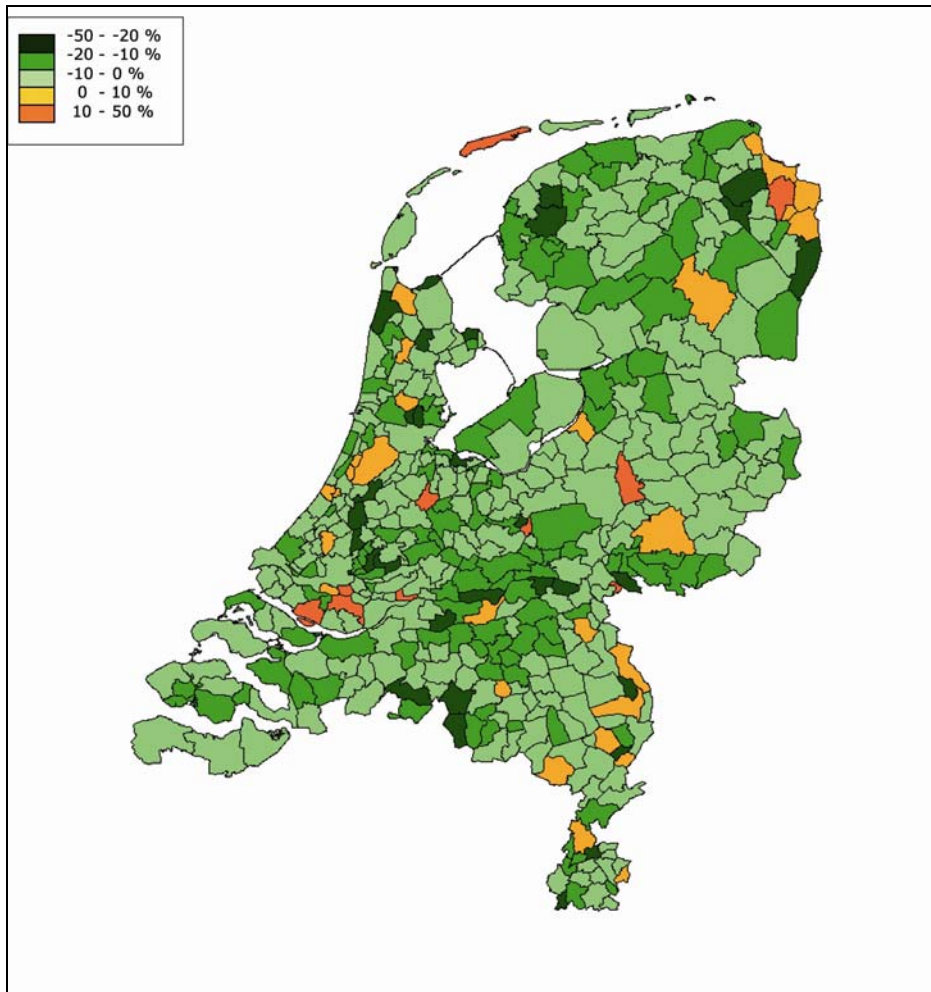
Tabel 2 – Top vijf van gemeenten met meer dan 50.000 inwoners met de relatief grootste volumereductie 2006 – 2007

Gemeente	Bijstand als % beroepsbevolking 2006	Bijstand als % beroepsbevolking 2007	Relatieve afname
1. Lelystad	3.7%	3 %	18,9 %
2. Roosendaal	2.3 %	1.9%	17,4%
3. Utrecht	4.2 %	3.5%	16,7%
4. Leeuwarden	5.9%	5.0%	15,3%
5. Den Bosch	3.3%	2.8%	15,2%

⁴ De relatieve afname is berekend door het aantal bijstandsgerechtigden als % van de beroepsbevolking als uitgangspunt te nemen voor zowel ultimo 2006 als ultimo 2007. Het relatieve verschil tussen beide percentages is de score die in de tabel is opgenomen.

Spreidingskaart

De spreidingskaart hieronder geeft weer hoe het volume van de bijstand zich in 2007 per gemeente ontwikkelde. In 37 gemeenten nam het volume toe; in 406 gemeenten nam het volume af.

Bron: CBS, 2008, bewerking CAB

Toelichting: de berekening per gemeente is gemaakt door het absolute bijstandscijfer op december 2006 en op december 2007 met elkaar te vergelijken. Er is geen standaardisering toegepast.

De aanpak in Vlagtwedde: snel en persoonlijk

In 2004 stond in Vlagtwedde de teller nog op 220 bijstandsgerechtigden. Nu zijn dat er 75. Verantwoordelijk wethouder Klap licht de volumereductie toe. "Onze succesbenadering is tweeledig" geeft hij aan. "Ten eerste huren wij de casemanagers met een re-integratietaak extern in vanuit het W-deel. Zo zijn we flexibel in de benodigde expertise én in de manier waarop we beleid kunnen vertalen naar de werkvloer. Wij hechten sterk aan een snelle en persoonlijke benadering. Wanneer iemand bijstand aanvraagt, spreekt hij of zij de volgende dag een casemanager. Samen kijken zij hoe de persoon in kwestie zo snel mogelijk geactiveerd kan worden, liefst uiteraard naar regulier werk. Heeft iemand geen cv, dan kan hij of zij dat na het gesprek direct maken in ons cursuslokaal. Binnen uiterlijk drie weken doen wij een arbeidsaanbod. De kandidaat gaat samen met de casemanager naar de potentiële werkgever. De casemanager moet ervoor zorgen dat de kandidaat binnenkomt bij het bedrijf. Daarna moet de kandidaat zelf zijn plek verdienen. De eerste zes weken gieten we daarom vaak in de vorm van een stage. Het snelle arbeidsaanbod is het resultaat van het andere deel van onze succesformule. Bij de gemeente Vlagtwedde werken twee accountmanagers, gezamenlijk verantwoordelijk voor het binnenhalen van vacatures in de regio. Zij zijn de spil tussen het midden- en kleinbedrijf de afdeling Sociale Zaken. Sinds 2004 hanteren we deze aanpak en hebben een goede relatie met veel werkgevers in de regio opgebouwd. Er is veel vervangingsvraag. Het bestand kan daarom zeker nog omlaag van 75 naar 50, recessie of niet."

Lelystad focust op loonkostensubsidies en verloning

"In de beginjaren van de WWB richtte Lelystad zich voornamelijk op de doorstroom van personen uit de Instroom/Doorstroom (ID)-regeling naar regulier werk. Overigens niet zonder succes", zegt Fred Nilsen, strategisch beleidsadviseur onderwijs-arbeidsmarkt bij de eerder genoemde gemeente. "Waar we begonnen met 347 ID-ers, eindigden we er een paar jaar later met zo'n 145. Onderzoek van TNO heeft uitgewezen dat 91% van de voormalig ID-ers die met een uitstroomb subsidie aan het werk zijn gegaan na twee jaar nog in dienst zijn. Door de afbouw van de ID-regeling viel 5,8 miljoen van het W-deel vrij. Dat konden we goed gebruiken voor een nieuwe aanpak.". Nilsen vervolgt: "ID-ers kwamen vaak terecht in de 'zachtere' sectoren als zorg en onderwijs. Nu richten we ons met het re-integreren van bijstandsgerechtigden veel meer op het MKB in Lelystad en omgeving. We hebben goede ervaringen opgedaan met de inzet van loonkostensubsidies en verloningsbanen. We werken daarvoor veel samen met ons WSW-bedrijf. Re-integratiemogelijkheden van mensen nemen toe, wanneer ze éénmaal met een **echt** arbeidscontract aan de slag zijn. Het kan niet zonder werk: ze zijn gewend aan het werkritme en zijn zichtbaar voor potentiële werkgevers. Noordoostpolder en Urk nemen nu onze aanpak ook over."

Borgen/verankeren Programmatisch Handhaven

Om het Programmatisch Handhaven te verankeren en borgen heeft het kabinet voor de periode 2007-2010 € 36 mln. extra ter beschikking gesteld voor initiatieven als:

- De vormgeving van een gemeentelijk handhavingsplan met daarin concrete doelen en meetbare prestatie-indicatoren
- De inzet van controle- en opsporingsinstrumenten
- Het inpassen van handhaving in de gemeentelijke (data)huishouding
- Het inbouwen van risicosturing (scorekaarten) in de bedrijfsvoering
- Deskundigheidsbevordering van medewerkers.

Hieronder geven wij enkele cijfers met betrekking tot fraudebestrijding weer, gekoppeld aan de indicatoren uit het overzicht op pagina 3.

Cijfers beginsituatie 2007

Indicator	2007
Het geconstateerd fraudebedrag (A) afgezet tegen uitgaven inkomensdeel WWB (B)	- Totaalbedrag geconstateerde fraude = € 122,4 mln (A) - Uitgaven inkomensdeel WWB = € 4.085 mln (B) - Percentage A t.o.v. B = 3,0 %
Het fraudebedrag per geconstateerd fraudegeval (C)	- Totaalbedrag geconstateerde fraude = € 122,4 mln (A) - Totaal aantal geconstateerde fraudegevallen = 32.520 (C) - Gemiddeld fraudebedrag = €3.765 (A/C)

Onderzoek borging en verankering programmatisch handhaven

Om inzicht te verkrijgen in de mate waarin het Programmatisch Handhaven is verankerd is in het kader van het Bestuurlijk Akkoord een kwalitatief onderzoek uitgevoerd, waarvan de bevindingen hieronder worden weergegeven. Overigens heeft het onderzoek niet de indicator 'gemeentelijke formatie' in beeld kunnen brengen, omdat het niet alleen om gespecialiseerde functies voor handhaving gaat, maar handhaving ook een geïntegreerd deel uit maakt van bredere functies. Enkele belangrijke bevindingen uit het onderzoek zijn:

- Er tekent zich een verschuiving af (in ieder geval op bestuurlijk niveau) van handhaven als afzonderlijk thema naar handhaving als onderdeel van re-integratie en armoedebeleid;
- Algemene doelen van het handhavingsbeleid worden weinig vertaald in haalbare- en meetbare doelen en prestatie-indicatoren, wat de aansturing bemoeilijkt;
- Met betrekking tot terugvordering en verlagingen komt een beeld naar voren dat positiever is dan op grond van andere signalen zou mogen worden verwacht;
- De betrokkenheid van gemeenteraadsleden bij handhaving kan vergroot worden;
- Er zijn nog voldoende mogelijkheden tot verdergaande samenwerking (in bijvoorbeeld de keten Werk & Inkomen en bij de interne samenwerking binnen de gemeente zelf).

Op basis van de resultaten van het kwalitatief onderzoek zal worden gezien of, op welke onderdelen en op welke wijze VNG en SZW gemeenten kunnen ondersteunen bij de verdere vormgeving van het handhavingsbeleid.

Groningen: dienstverlening en handhaven zijn onlosmakelijk verbonden

Peter Verschuren is wethouder in Groningen voor onder andere Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid. Zijn gemeente investeert al langere tijd in hoogwaardig handhaven. “Goede dienstverlening en informatiebeheer zijn belangrijke hoekstenen onder effectief handhavingsbeleid”, geeft hij aan. “Alleen zo kun je succesvol concrete en themagerichte acties opzetten. In de afgelopen jaren hebben wij controles gedaan gericht op woningdelers, het uitkeringenbestand gekoppeld aan die van de Rijksdienst voor het wegverkeer, waterleveranciers, het Kadaster en de Kamer van Koophandel. Bij nieuwe aanvragen voert de gemeente Groningen een aantal van deze bestandskoppelingen nu standaard uit. Graag koppelen wij ook ons bestand met het meldpunt ongebruikelijke transacties. Dat is echter nog lastig door privacyregelgeving.”

“Bij goede handhaving snijdt het mes aan twee kanten”, betoogt Verschuren voorts. “We krijgen fraude beter in beeld, maar tegelijk ook oorzaken daarvan. Zwartwerken naast de uitkering pakken wij hard aan. Soms is echter de omvang van de fraude gering en blijkt de persoon in kwestie een enorme hulpvraag te hebben. Daar spelen wij dan direct op in: we bieden die hulp én beëindigen de fraudesituatie. Ons project ‘Springplank’ is daarop gericht. Van de 119 deelnemers in de afgelopen twee jaar hebben er op dit moment 61 geen uitkering meer, waarvan weer 34 een baan vonden. De rest bleek al alternatieve inkomstenbronnen te hebben. De situaties zijn dus heel verschillend: wij zijn verantwoordelijk voor de juiste combinatie van handhaving, re-integratie en zorg.”

Ambitie (2) Activeren van niet-uitkeringsgerechtigden

In Nederland bevindt zich veel arbeidspotentieel in de zogenaamde stille reserve: mensen zonder werk en zonder uitkering. Daarom spraken SZW en VNG in het bestuursakkoord af om uit deze groep 25.000 personen naar werk of maatschappelijke participatie toe te leiden. Inmiddels is dit aantal opgehoogd naar 35.000 (zie pagina 18, punt 3.A.9).

Cijfers beginsituatie 2007

Indicator	2007
Aantal niet-uitkeringsgerechtigden ⁵ dat aan het begin van het jaar via een lopend re-integratietraject maatschappelijk participeert.	14.820
Aantal niet-uitkeringsgerechtigden dat via het starten van een re-integratietraject maatschappelijk participeert	3.410
Aantal niet-uitkeringsgerechtigden dat na het volgen van een re-integratietraject is uitgestroomd naar werk	2.820

Bron: CBS

Toelichting

Maatschappelijke participatie kan op dit moment alleen gevolgd worden aan de hand van de in deze periode *gestarte* re-integratietrajecten. Het begrip 're-integratietraject' is in de bestaande CBS-telling ruim gedefinieerd: 'sociale activering' valt er bijvoorbeeld ook onder. Drie opmerkingen bij deze cijfers:

- In de eerste plaats is bekend dat 'maatschappelijke participatie' van niet-uitkeringsgerechtigden, meer omvat dan door genoemde bestaande telling⁶ met zijn ruime definitie van het begrip 're-integratietraject', wordt gedekt. Een voorbeeld daarvan is het verrichten van vrijwilligerswerk. Om komende jaren een meeromvattende meting van maatschappelijke participatie mogelijk te maken hebben SZW, VNG en een aantal gemeenten goed nagedacht over een meer gedifferentieerde gegevensuitvraag bij gemeenten. De CBS-statistiek dienaangaande is door het ministerie aangepast en wordt in deze vorm per 1 juli 2009 toegepast.
- Ten tweede is het zo dat in de meting alleen die niet-uitkeringsgerechtigden zijn opgenomen, die ingeschreven staan bij het CWI. Mensen die op initiatief van de gemeente, maar zonder inschrijving bij het CWI werk vinden, worden niet meegenomen in de cijfers. Het is belangrijk dat gemeenten ook deze inspanningen registreren, ook al gaat het bijvoorbeeld 'slechts' om een éénmalig stimuleringsgesprek. Inspanningen zijn op deze wijze via de CBS-telling landelijk waarneembaar te maken. Dat is nodig om de betreffende inspanningen ook in relatie tot de bovengenoemde ambitie te kunnen laten meetellen.
- Ten slotte merken wij op dat in bovenstaande cijfers ook de (kleine aantallen) ANW-uitkeringen zijn meegeteld. Het is technisch is nog niet mogelijk een onderscheid in de cijfers aan te brengen.

⁵ Het CBS telt hier het aantal re-integratietrajecten, maar uit eerder onderzoek blijkt dat dit aantal trajecten slechts ca. 1 % afwijkt van het aantal personen (niet-uitkeringsgerechtigden) dat daarbij betrokken is.

⁶ Door gemeenten aangeleverd in de Statistiek Reintegratie Gemeenten – de SRG – waarover door CBS op geaggregeerd niveau wordt gerapporteerd.

Activering van nuggers: een kwestie van doen

Dat is de opvatting van Elone van Velthuisen, directeur van de Regionale Sociale Dienst Alblasserwaard-Oost en Vijfheerenlanden, ofwel Gorinchem en omgeving. Eind mei werden twee medewerkers – één van haar eigen Sociale Dienst en één van het vraagteam van het CWI – vrijgemaakt om nuggers te activeren. Van Velthuisen is enthousiast. “De aanpak is éénvoudig en doeltreffend: na een oproep in de lokale media organiseert het nug-team bijeenkomsten voor geïnteresseerden. Opbrengst na vijf maanden: ruim 60 belangstellenden, van wie 13 al aan het werk zijn gegaan. Er hebben inmiddels twee bijeenkomsten plaatsgevonden. Na deze eerste ‘advertentieronde’ heeft het team ook de moskee en de zogenaamde ‘ouderkamers’ van de lokale welzijnsorganisatie bezocht. Het team overweegt binnenkort om verder op pad te gaan: bijvoorbeeld naar club- en buurthuizen en mogelijk gaan zij op de markt staan met een kraam. Ook nuggers zelf vormen wegen naar nieuw potentieel. Via mond-op-mond reclame nemen zij weer veel nieuwe mensen mee naar het team van de RSD en het CWI. CWI schrijft de mensen in. Deze methode blijkt doeltreffender te zijn dan het aanschrijven van het CWI-bestand van werkzoekenden zonder uitkering. Dat bestand is snel gedateerd. Voor de personen uit dat bestand is er geen noodzaak om wijzigingen zoals een verhuizing door te geven aan het CWI. Het proactieve samenwerkingsverband, dat we nu kennen, werkt oneindig veel beter.”

“De groep van geïnteresseerden is heterogeen en bestaat overwegend uit vrouwen”, meldt Van Velthuisen. “Je ziet allochtone vrouwen uit de inburgeringstrajecten, maar ook autochtone herintreedsters. Voor een deel van de groep is de effectieve aanpak naar activering simpel. Na de groepsbijeenkomst wordt direct een afspraak gemaakt voor een persoonlijk stimuleringsgesprek. Een groot deel van de groep heeft echter te kampen met gevoelens van onzekerheid. Zij hebben vooral zelfvertrouwen nodig. Vaak groeit dat al met het afnemen van een competentietest, iedereen is namelijk ergens goed in. Dat kan al een mooie opmaat zijn naar sollicitatietrainingen, die wij vervolgens aanbieden aan mensen die opteren voor lager geschoold werk. Ten slotte is er ook een groep die wij zeer uitéénlopende cursussen en opleidingen aanbieden. Denk daarbij aan een opleiding voor Sociaal-Pedagogisch Werk, een training computervaardigheden, maar ook een cursus Nederlands.”

In Gorinchem en omgeving is men overtuigd van het nut van de uitbreiding van deze aanpak. “We zullen wel moeten,” aldus Van Velthuisen. “De werkloosheid is hier extreem laag. Om de werkgevers aan ons gebied te binden, is het bittere noodzaak om de ‘stille reserve’ aan te boren. Tegelijk voor ons erg bevredigend om mee bezig te zijn. De vervangingsvraag die optreedt door de vergrijzing biedt perspectieven aan personen die verborgen talenten ontdekken waarvan zij anders nooit bewust waren geworden.”

Ambitie (3) Armoedebestrijding en terugdringen aantal huishoudens met schulden.

Het leven in armoede en het hebben van problematische schulden vormen vaak een knelpunt bij maatschappelijke of arbeidsparticipatie. Daarom zijn armoedebestrijding en het terugdringen van schulden een belangrijk onderdeel van het bestuursakkoord. Hieronder geven wij weer op welke terreinen er afspraken zijn gemaakt en wat de uitgangssituatie is.

3.1 Bereik langdurigheidstoelage

Vanaf 2009 ontstaat een heel nieuwe situatie. Gemeenten zijn dan zelf verantwoordelijk voor de invulling van de kerncriteria "langdurig" en "laag inkomen", alsmede voor de hoogte van de langdurigheidstoelage.

Cijfers beginsituatie 2007

Indicator	2007
A. Het aantal ontvangers langdurigheidstoelage	105.122
B. Het aantal huishoudens met een uitkeringsduur van 5 jaar of langer, peildatum 31-12-jaar voorafgaand	131.095
Bereik Langdurigheidstoelage (A t.o.v. B)	80,2 %

Bron: (A) Ministerie van SZW; (B) CBS

3.2 Bereik bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is deel van het armoedebeleid van gemeenten. Daartoe behoren ook kwijtschelding van gemeentelijke heffingen, minima-kortingspassen en collectieve ziektekostenverzekeringen voor minima.

Cijfers beginsituatie 2007

Indicator	2007
A. Aantal huishoudens dat bijzondere bijstand heeft ontvangen	273.300
B. Aantal huishoudens met een laag inkomen ⁷	733.000
Bereik bijzondere bijstand (A t.o.v. B)	37,2 %

Bron: (A) CBS; (B) CBS – voorlopige cijfers.

Cijfers per gemeente

Voor deze indicator zijn ook cijfers per gemeente beschikbaar. Deze zijn te zien op de website www.waarstaatjegemeente.nl

3.3 Aantal kinderen dat materieel profiteert van de bijzondere bijstand

Bij armoedebestrijding zijn huishoudens met kinderen een prioritaire doelgroep.

Cijfers 2007

Indicator	2007
Aantal kinderen dat materieel profiteert van de bijzondere bijstand	167.900
Aantal minderjarige kinderen in huishoudens beneden 120 % Sociaal Minimum.	423.000*

Bron: CBS; *=voorlopig cijfer

⁷ Laag inkomen is hier gedefinieerd als: een inkomen beneden 110 % Sociaal Minimum.

3.4 Mate waarin gericht ondersteuning is verstrekt aan bepaalde groepen, met name huishoudens met kinderen

Gegevens hierover zijn niet beschikbaar. Wel zullen die via het convenanttraject 'Kinderen doen mee!' worden verkregen. Om praktische redenen is het in het kader van dat traject, en niet in het kader van het Bestuurlijk Akkoord, dat over dit onderwerp zal worden gerapporteerd.

3.5 Aantal gemeenten dat afspraken heeft gemaakt met voedselbanken

Cijfers over 2008

Omdat er geen landelijke cijfers beschikbaar zijn die de huidige stand van zaken weer geven (nulmeting), is er in het kader van het Bestuurlijk Akkoord een 'quick scan onderzoek' uitgevoerd (*Quick scan voedselbanken 2008*). Daar waar sprake is van overleg en/of afspraken met voedselbanken heeft dit in veel gevallen een ad hoc karakter.

Indicator	2008
A. Percentage gemeenten dat overleg heeft en/of afspraken heeft gemaakt met voedselbanken	47 %
<i>Van bovengenoemde groep (A)</i> het percentage voedselbanken dat mensen doorverwijst naar de gemeente	56 %
<i>Van bovengenoemde groep (A)</i> het percentage gemeenten dat mensen doorverwijst naar de voedselbank	45 %
<i>Van bovengenoemde groep (A)</i> het percentage van gemeenten dat de afspraken in een convenant heeft vastgelegd	2,5 %

Bron: Onderzoek 'Quick scan Voedselbanken 2008'.

3.6 Verstrekte leenbijstand voor duurzame gebruiksgoederen

De algemene afspraak is om leenbijstand zoveel mogelijk terug te dringen.

Cijfers 2007

Indicator	2007
A. Uitgaven leenbijstand	€ 23,5 miljoen
B. Totale uitgaven bijzondere bijstand	€ 195,6 miljoen
Leenbijstand t.o.v. totaal bijzondere bijstand (A t.o.v. B)	12,0 %

Bron: (A) CBS; (B) CBS – voorlopige cijfers.

Cijfers per gemeente

Voor deze indicator zijn ook cijfers per gemeente beschikbaar. Deze zijn te zien op de website www.waarstaatjegemeente.nl

Uden: "Bestuursakkoord kwam op juiste moment"

Al voordat het bestuursakkoord tot stand kwam, benoemde het in 2006 nieuw aangetreden Udense college armoedebeleid als een speerpunt in zijn coalitieprogramma. Voor het eerst, een politieke mijlpaal dus. Nadat de nota 'Maximaal meedoen' unaniem is goedgekeurd door de Udense raad, werken wethouder Günal en haar ambtenaren verder aan een integraal plan van aanpak. Op dat moment verschijnt het bestuursakkoord. "Een steun in de rug en landelijke bevestiging van de noodzaak van het pad dat Uden al was ingeslagen" vat de wethouder haar reactie op het akkoord samen. "De afspraken op het gebied van armoedebestrijding geven gemeenten meer vrijheid in de uitvoering van het beleid. Die vrijheid kunnen wij hier goed gebruiken om adequaat in te spelen op de Udense situatie. Die kenmerkt zich met name door veel niet-gebruik van bestaande regelingen."

Het is daarom ook geen toeval dat Uden op 15 april 2008 de tweede Nederlandse gemeente is waarmee staatssecretaris Aboutaleb het convenant 'Kinderen doen mee!' afsloot. Hierin zijn de lokale maatregelen op een rij gezet, die zich specifiek richten op armoedebestrijding bij kinderen. De speerpunten uit de nota en het plan van aanpak zijn bewust niet primair gericht op de uitbreiding van het aantal Udense regelingen voor inkomensondersteuning. Het gaat juist om het vergroten van de toegankelijkheid van de bestaande voorzieningen, de versterking van lokale samenwerking, gericht werken aan preventie van armoede en de bevordering van sociale en maatschappelijke participatie van kwetsbare groepen.

In december 2008 staat het eerder genoemde integrale plan van aanpak op de agenda van de Udense raad. Op onderdelen daarvan zijn reeds successen geboekt. Zo is er een consultant sociale voorzieningen aan het werk gegaan. Deze medewerker spoort stille armoede op, onder andere door het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten in verzorgingshuizen. "Belangrijk is om naar de mensen toe te gaan: wij zoeken ze op in het buurthuis, de school, op de markt, in de sportclubs en de verzorgingshuizen om te zien of iedereen ontvangt waar hij of zij recht op heeft. Dat is niet het geval bij een behoorlijk deel van onze doelgroep", zegt Günal. Zij beperkt de doelgroep overigens niet tot de bijstandsccliënten, maar richt haar focus op de gehele onderkant van de arbeidsmarkt. Daarmee is de samenhang tussen beleid en activiteiten van de afdelingen Sociale Zaken, Welzijn en Economische Zaken een belangrijk aandachtspunt. Met haar collega die verantwoordelijk is voor het arbeidsmarktbeleid, werkt ze nauw samen. "Activering is de beste armoedebestrijding", betoogt de wethouder.

Belangrijkste nog openstaande doelstelling voor de huidige coalitieperiode is de bundeling van alle maatschappelijke partners onder één dak. "Alleen zo voeg je slagkracht toe aan de bestaande aanpak". Dit uiteraard naast de blijvende inzet op de bestrijding van onwetendheid over de voorzieningen. De wethouder kijkt echter ook naar de periode na die van de huidige coalitie. "Alle actiepunten uit het uitvoeringsplan gaan over de beleidsperiode heen", licht Günal toe. "De voor de uitvoering van het plan benodigde middelen zijn voor hun specifieke bestemming geormerkt. Gezien de unaniem instemmende reactie op de beleidsnota, heb ik er vertrouwen in dat de raad ook in meerderheid positief zal reageren op het plan van aanpak. Zo zorgen we ervoor dat Uden ook na 2010 gericht werkt aan armoedebestrijding."

3.7 Percentage huishoudens met schulden dat succesvol kan worden geholpen met een aanbod en (3.8) Ontwikkeling wachtlijsten

Cijfers over de jaren 2006/2007

In het bestuurlijk akkoord zijn het Ministerie van SZW en de VNG overeengekomen in kaart te brengen hoe de effectiviteit en de kwaliteit van gemeentelijke schuldhelpverlening kan worden vergroot. Omdat er geen landelijke cijfers beschikbaar waren die de stand van zaken weergaven heeft onderzoek plaatsgevonden naar de uitvoering van schuldhelpverlening. Dit onderzoek besloeg de periode 1 september 2006 tot en met 30 juni 2007. De resultaten zijn neergelegd in het rapport "Schulden? De gemeente helpt!".

Resultaten onderzoek

De effectiviteit van de schuldhelpverlening bedraagt volgens het onderzoek 22%. Onder effectiviteit wordt verstaan het aantal schuldregelingen en het aantal adviesgesprekken gedeeld door het aantal schuldenaren dat een intake krijgt. De onderzoekers zijn van mening dat de effectiviteit van de schuldhelpverlening vergroot kan worden en doen daartoe concrete voorstellen. De gemiddelde wachttijd bedraagt 4 weken. Onder wachttijd wordt verstaan de periode die verstrijkt tussen het moment waarop iemand formeel om hulp vraagt en het moment waarop een gemeente begint te werken aan een oplossing. Naast de wachttijd is ook de doorlooptijd van belang. Deze bedraagt gemiddeld 19 weken. De doorlooptijd betreft de periode tussen het moment waarop hulp geboden wordt en het moment waarop resultaat behaald wordt. Gemiddeld duurt het dus 23 weken voordat een verzoek om hulp leidt tot het aanbieden van een concreet resultaat.

Alphen aan den Rijn: schulphulpverlening integraal benaderen

“Getalsmatig vormen problematische schulden hier geen omvangrijk probleem”, zegt wethouder Blom, in de gemeente Alphen aan den Rijn de verantwoordelijk bestuurder voor schuldhulpverlening. “Het gaat om circa 250 personen op een bevolking van ruim 70.000 inwoners. Voor de 250 personen in kwestie is het wél een groot probleem. Soms zelfs zo groot dat het de toegang tot de arbeidsmarkt belemmert. Dat moeten we oplossen en waar mogelijk voorkomen.”

Blom benadrukt het belang van een brede aanpak. “We verbreden op twee manieren: ten eerste helpen we iedereen met een schuld in plaats van uitsluitend personen op het sociaal minimum. Om de verbrede groep te bereiken, investeren we fors in extra voorlichting in bijvoorbeeld buurthuizen en op de ouderendag. Tegelijkertijd kijken we niet uitsluitend naar de schuldsituatie, maar naar het totaal van knelpunten waarmee de mensen te maken hebben. We hebben er bewust voor gekozen om binnen onze organisatie de medewerkers van het WMO-loket verantwoordelijk te maken voor de uitvoering van de schuldhulpverlening. Zij kunnen immers als geen ander een goede koppeling maken naar andere zorgbehoeften van de personen in kwestie, activeringsmogelijkheden en de daarvoor beschikbare regelingen. Zo kunnen we optimaal maatwerk leveren.”

Ambitie (4) Bevorderen van ondernemerschap

Bevorderen van ondernemerschap is belangrijk. Het midden- en kleinbedrijf biedt relatief veel werkgelegenheid en is daarnaast op wijkniveau vaak een maatschappelijk bindende factor.

Cijfers beginsituatie 2007

Indicator	2007
Aantal gestarte ondernemers vanuit een situatie waarin een bijstandsuitkering werd ontvangen	1845

Cijfers per gemeente

Voor gemeenten met meer dan 50.000 inwoners zijn cijfers te zien op www.waarstaatjegemeente.nl

Lelystad: zelfstandigenloket, microkrediet en ondersteuning voor starters

Lelystad is actief waar het gaat om het bevorderen van ondernemerschap. Beleidsadviseur Fred Nilsen is enthousiast over de aanpak en het resultaat. "Flevoland is de provincie met relatief de meeste starters. De werkgelegenheid groeit hier nog steeds. Het is een aantrekkelijk klimaat om je eigen bedrijfje in op te starten. Lelystad ondersteunt waar mogelijk. Zo hebben we het zelfstandigenloket. Binnenkort gaat dat experimenteren met microkredieten voor alle burgers die belangstelling hebben voor het starten van een eigen onderneming. Daarnaast is 'Flevoland's Werk' actief. Dat is een franchise-organisatie van enthousiastelingen die starters helpt bij vaak voorkomende opstartproblemen." De gecombineerde aanpak met de inzet van loonkostensubsidies en verloning blijkt effectief: in 2006 en 2007 nam het bestand af van 2.142 naar 1610 bijstandsgerechtigden.

Twente: specifieke doelgroepen en een wijkgerichte aanpak

"Naast reguliere ondersteuning voor alle zelfstandigen heeft Twente twee specifieke doelgroepen in beeld als kansrijke waar het gaat om zelfstandig ondernemerschap", aldus Bert Otten. Hij is verantwoordelijk wethouder bij de Regionale Organisatie Zelfstandigen (hierna ROZ) in Twente. "Dat zijn allochtone ondernemers en alleenstaande ouders. Wij bieden allochtone ondernemers ondersteuning op maat. Wij vinden dat allochtoon ondernemerschap een wezenlijke bijdrage levert aan integratie én een belangrijk element kan zijn in de wijkgerichte aanpak. Inmiddels begeleidt de ROZ 51 personen met een allochtone achtergrond. Voor alleenstaande ouders hebben we een speciaal ondersteuningsprogramma. Daar is een financiële prikkel in gebouwd, zodanig dat werken loont. Ook als je niet de standaarduren kunt werken in verband met de zorg voor je kinderen." Een heel ander, maar zeker niet losstaand perspectief is de wijkgerichte aanpak. "Wij proberen het werk dat ontstaat door het opstarten van allerlei bedrijven bewust in de wijk te houden. Dat is goed voor de maatschappelijke cohesie. Daar komen verrassende initiatieven uit voort: een klussenbedrijf dat leegstaande flats netjes in orde maakt voor nieuwe huisvesting. Daar slaan we mooi twee vliegen in één klap."

ROZ Twente is zeer actief in de regio als het gaat om alle vormen van microfinanciering. Bestaande bedrijven die in de problemen komen vanwege de recessie kunnen ook een beroep doen op ROZ: bijvoorbeeld bij garanties, herfinanciering of het stimuleren van overtollig personeel om voor zichzelf te beginnen.

3.A. Initiatieven van rijk en gemeenten om participatie te vergroten

Inleiding

In het Bestuurlijk Akkoord hebben SZW en de VNG een aantal initiatieven afgesproken om de gezamenlijke ambities te realiseren (zie bijlage). Het betreft initiatieven om (A) de participatie te vergroten; (B) armoede te bestrijden en schulden terug te dringen; (C) initiatieven om ondernemerschap te bevorderen. Hieronder komen zij aan de orde in bovengenoemde volgorde.

3.A. Initiatieven om de participatie te vergroten

Bij het bevorderen van participatie is er een verscheidenheid aan thema's om op in te haken: financieringssystematiek WWB, participatiefonds (ontschotting van middelen), aansluiting arbeidsmarkt, alleenstaande ouders, jongeren onder de 27 jaar, handhaving, innovatie en wsw. Voor elk van deze thema's schetsen we hieronder de stand van zaken.

3.A.1 Financieringssystematiek WWB

De afspraken over meerjarige budgetten zijn conform afspraken uitgewerkt⁸ en geïmplementeerd. Naast de bovengenoemde afspraken met betrekking tot stabielere macrobudgetten is bij de uitwerking ook rekening gehouden met vergroting van budgetstabiliteit gedurende het lopende uitvoeringsjaar. Dit door de budgetverdeling ten tijde van de voorlopige budgetten vast te leggen en de verdeelkenmerken gedurende het lopende jaar niet meer aan te passen.

Onderdeel van de ombuiging van € 375 mln. op het werkdeel was een reserveringspost van € 75 mln. in het kader van de ketentaakstelling van € 190 mln. Nu deze voor het aandeel van gemeenten via het gemeentefonds is gerealiseerd is de ombuiging op het W-deel in 2008 verlaagd naar € 300 mln. structureel.

In september 2007 is gestart met de evaluatie van het objectief verdeelmodel van het WWB Inkomensdeel. In de begeleidingscommissie bij het onderzoek waren de betrokken departementen, de Raad voor de Financiële Verhoudingen (Rfv), Divosa, de VNG, en een aantal individuele gemeenten vertegenwoordigd. Op 11 februari 2008 is het onderzoek, tezamen met het kabinetsstandpunt en het standpunt van de Rfv aan de Tweede Kamer gezonden⁹.

3.A.2 Participatiebudget (ontschotting van middelen)

Het wetsvoorstel Wet participatiebudget is op 29 augustus 2008 verzonden aan de Tweede Kamer.¹⁰ Bij het opstellen van het wetsvoorstel is overleg gepleegd met de VNG. De VNG heeft een aantal gemeenten actief betrokken bij voorbereidingstrajecten voor de snelle implementatie het Participatiebudget. Over punten van overeenstemming en -geschil is op 8 september j.l. gezamenlijke brief naar de Tweede Kamer gestuurd.¹¹ Op 11 november j.l. heeft de Tweede Kamer met het wetsvoorstel ingestemd. Op 23 december j.l. heeft de Eerste Kamer met het wetsvoorstel ingestemd. Daarmee treedt het wetsvoorstel per 1 januari 2009 in werking. Een voorlichtingstraject richting gemeenten is inmiddels gestart. Daarnaast liet de VNG en 12 van haar leden de zogenaamde 'Participatieladder' ontwikkelen. Dat is een instrument dat de mate van participatie in beeld brengt. Met de participatieladder kunnen gemeenten periodiek vaststellen in hoeverre zij het gemeenschappelijk doel van participatiebeleid realiseren. Het instrument kan een belangrijke bijdrage leveren aan de integratie van de drie beleidsterreinen (re-integratie, educatie, inburgering). De komende tijd zal een aantal gemeenten de concept-ladder testen in de praktijk. De participatieladder sluit aan op de meer gedifferentieerde gegevensuitvraag van de bestaande CBS-telling over re-integratie (zie pagina 9 onder het kopje 'Toelichting'). Ook is deze toekomstgericht: het is mogelijk om in de toekomst ook aanpalende beleidsterreinen als WMO en WSW op te nemen.

3.A.3 Aansluiting arbeidsmarkt

Diverse invalshoeken zijn relevant bij de ontwikkeling en uitvoering van vraaggericht re-integratiebeleid:

⁸ Kamerstuk 30 545, nr. 36, d.d. 5 oktober 2007

⁹ Kamerstuk 2007-2008, 29674, nr. 22

¹⁰ Kamerstukken II 2007/08, 31 567, nr. 2

¹¹ Kamerstukken II 2007/08, 31 567, nr. 5

- Met de sociale partners zijn in het najaarsoverleg afspraken gemaakt over het verbinden van sectorale en regionale ambities. Als eerste actie wordt samen met UWV/CWI en VNG een analyse gemaakt van de sectoren / branches waar potentieel opleidings- en plaatsingsmogelijkheden zijn voor mensen met een zwakke(re) arbeidsmarktpositie. In een later stadium stellen sociale partners, kabinet, gemeenten en UWV de randvoorwaarden vast om in de regio tot concrete afspraken te komen. Op basis hiervan zullen plannen van aanpak opgesteld worden om mensen met grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen om zo het regionale en sectorale te verknopen.
- De uitvoering van die afspraken zal vanaf 2009 plaatsvinden vanuit de Locaties voor Werk en Inkomen, waarin gemeenten en WERKbedrijf nauw samenwerken. UWV/CWI en gemeenten maakten in AKO-verband afspraken over de implementatie van geïntegreerde dienstverlening. Deze is uiterlijk in 2010 op alle locaties ingevoerd. AKO ondersteunt de locaties via een speciaal kernteam en projectsubsidies.
- Daarnaast ondersteunen SZW en VNG doorontwikkeling en uitvoering van regionaal arbeidsmarktbeleid. Onder regie van de VNG hebben 57 portefeuillehouders Werk en Inkomen zich bereid verklaard om partijen (andere gemeenten, werkgevers, keten- en maatschappelijke partijen) in de eigen regio bij elkaar te brengen rondom arbeidsmarktbeleid. VNG ondersteunt de ambassadeurs door middel van workshops, handreikingen, publicaties, best practices en een digitale nieuwsbrief. VNG ontsluit alle informatie op www.vng.nl/ruimtevoorderegio. SZW faciliteert landelijke en regionale bijeenkomsten (o.a. Regiowerktoppen) en voert een actief relatiebeheer met partijen in de regio.

3.A.4 Alleenstaande ouders

Ter zake is een wetsvoorstel Wet verbetering arbeidsmarktpositie alleenstaande ouders¹² opgesteld waarover de VNG is geconsulteerd. Het wetsvoorstel is door de Tweede Kamer aangenomen en ligt nu voor behandeling bij de Eerste Kamer. De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2009, onder voorbehoud van tijdige behandeling en instemming door parlement.

3.A.5 Jongeren onder de 27 jaar

Het ministerie van SZW werkte dit onderdeel uit in een beleidsnota 'Werkleerplicht voor jongeren tot 27 jaar' en zond deze op 21 december 2007 naar de Tweede Kamer.¹³ De staatssecretaris van SZW besprak deze nota met de Tweede Kamer (AO d.d. 16 april 2008). Vervolgens werkte het ministerie van SZW deze uit in het wetsvoorstel Wet Investeren in Jongeren (WIJ), waarover de Raad van State d.d. 16 oktober 2008 heeft geadviseerd. De ministerraad van 7 november aanvaardde dit wetsvoorstel. Op 18 november 2008 zonden de bewindslieden van SZW het naar de Tweede Kamer. De VNG prefereert de huidige aanpak van gemeenten.¹⁴

3.A.6 Handhaving

De wijze van verdeling

Voor de verdeling van de voor de totale periode beschikbare € 36 miljoen extra voor het borgen van Programmatisch Handhaven is gekozen voor een verdeelsystematiek met een vast bedrag voor iedere gemeente (€ 40.000) en een verdeling van de resterende middelen op basis van het inwonertal. Voor 2007 gaat het daarbij om een totaalbedrag van € 10,125 miljoen en voor 2008 tot en met 2010 om € 8,625 miljoen.

Regeling rechtsgevolgen huisbezoek

Bij de Raad van State is op 16 oktober 2008 een wetsvoorstel dat uitvoeringsorganisaties meer mogelijkheden biedt om door middel van huisbezoek de feitelijke leefsituatie vast te stellen voor advies voorgelegd. De Raad van State heeft op 18 december 2008 een advies uitgebracht. De RvS is van mening dat het wetsontwerp onvoldoende de noodzaak aantoont en de evenredigheid in de toepassing van het huisbezoek borgt. De RvS adviseert daarom het wetsontwerp hierop aan te passen door o.m. clausulerende beperkingen op te nemen. Beoogde inwerkingtreding: medio 2009.

¹² Kamerstukken II, 2007/08, 31 519

¹³ Kamerstukken II 2007/08, 29 544 en 30 545, nr. 132

¹⁴ Zie voor meer informatie www.vng.nl/eCache/DEF/83/421.html

Mogelijk maken van meer bestandskoppelingen

- Door het College Bescherming Persoonsgegevens is aangegeven dat bestandskoppelingen alleen zijn toegestaan op basis van risicoprofielen. De Sociale Inlichtingen en Opsporings Dienst werkt in een 2-jarige pilot aan de ontwikkeling hiervan.
- Het Coördinatiepunt ICT is in 2008 gestart met een project om te komen tot bruikbare koppeling van gegevens binnen het gemeentelijk domein.

3.A.7 Innovatie

Het Innovatieprogramma Werk en Bijstand is een subsidie-instrument om beleidsinnovatie bij de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand te stimuleren. Gemeenten die in de daaraan gekoppelde projecten participeerden hebben daar veelvuldig hun voordeel mee kunnen doen. Het opschalen van opbrengsten uit projecten naar andere gemeenten is voor verbetering vatbaar, concludeerden SZW en VNG. SZW, VNG en Divosa werken daarom nu aan een voorstel om vanuit een slagvaardige projectorganisatie gemeenten vraaggericht te kunnen ondersteunen op alle onderdelen van het bestuursakkoord.

3. A.8 Wsw

Met ingang van 1 januari 2008 is de wetwijziging Wsw van kracht. Met de wetwijziging worden een aantal problemen in de uitvoering aangepakt om daarmee het doel van de wet beter te kunnen realiseren. Het gaat om het creëren van arbeidsplaatsen voor de Wsw-doelgroep die passen bij hun mogelijkheden en capaciteiten, waar mogelijk bij een reguliere werkgever. Met de wetwijziging hebben gemeenten én Wsw'ers zelf meer mogelijkheden gekregen om daarop te sturen.

De wetwijziging biedt echter geen oplossing voor de voortgaande groei van het beroep dat wordt gedaan op de Wsw. Hiertoe heeft het kabinet de commissie 'fundamentele herbezinning Wsw' begin 2008 gevraagd een voorstel te doen om meer mensen met een beperking aan het werk te helpen, zonder dat dit meer geld kost. Voor dit advies, dat het kabinet op 9 oktober jongstleden in ontvangst nam, is door de commissie niet alleen naar de Wsw gekeken. De verschillende regelingen voor personen met een arbeidsbeperking zijn juist in onderlinge samenhang gezien. Het voorstel van de commissie wordt momenteel bestudeerd. Uiterlijk februari 2009 zal het kabinet een reactie geven op het advies van de commissie. VNG heeft positief gereageerd op de analyse en oplossingsrichtingen die door de commissie zijn voorgesteld. VNG is van plan om samen met Cedris en Divosa een actieve bijdrage te gaan leveren aan de realisatie van 'pilots'.

3.A.9. Aanvullende afspraak over mensen zonder uitkering én zonder werk

De Staatssecretaris van SZW en de VNG stelden vast dat ter verhoging van de arbeidsparticipatie in Nederland nog meer mensen zonder uitkering én zonder werk aan werk geholpen zouden moeten worden. Het is zaak te komen tot een aanmoedigend beleid voor deze groep en toetredingsdrempels weg te nemen. Het kabinet heeft in het Najaarsoverleg afgesproken met sociale partners dat zij in samenspraak met gemeenten, UWV/CWI plannen van aanpak opstellen om mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen, waaronder ook mensen zonder uitkering. Daarom menen SZW en de VNG dat het mogelijk is om de ambities van gemeenten ten aanzien van niet-uitkeringsgerechtigden te verhogen ten opzichte van het Bestuurlijk Akkoord van 2007. Het in oktober 2008 hierover afgesloten akkoord bevat de volgende afspraken:

Gemeenten verhogen de inzet met betrekking tot het aan werk helpen en of maatschappelijk participeren van niet-uitkeringsgerechtigden tot en met 2011 met 10.000 naar in totaal 35.000.

SZW introduceert een tweeledige stimulans per 1 november 2008:

- o Per niet-uitkeringsgerechtigde die een gemeente naar betaald werk toeleidt, mag deze gemeente het jaar erop € 12.000 van het eigen Werkdeel regelluw besteden aan participatiebevorderende trajecten. Bijvoorbeeld re-integratietrajecten voor personen onder de 18 of inzet op uitvoeringskosten.
- o Gemeenten mogen maximaal € 2.200 bonus toekennen aan een niet-uitkeringsgerechtigde die werk aanvaardt. Bij voorkeur zijn dit personen met die aan het werk gaan vanuit een positie met grote afstand tot de arbeidsmarkt.

3.B. Initiatieven om armoede te bestrijden en schulden terug te dringen

Voor elk van de voorgenomen initiatieven – zie bijlage voor de exacte formuleringen – schetsen wij de stand van zaken.

3.B.1. Gerichte bijstand in natura voor gezinnen met kinderen

Het wetsvoorstel "Bevordering van op maatschappelijke participatie gerichte ondersteuning van huishoudens met schoolgaande kinderen (nr. 31 441)" is per 1 januari 2009 in werking getreden (zie ook hieronder, bij 3.B.6)

3.B.2. Deregulering langdurigheidstoeslag

Vanaf 1 januari 2009 is een geheel nieuwe situatie ontstaan: gemeenten zijn dan nu zelf verantwoordelijk voor de invulling van de kerncriteria "langdurig" en "laag inkomen", alsmede voor de hoogte van de langdurigheidstoeslag. Zij moeten die in een verordening vaststellen.

3.B.3. Invulling armoedebeleid in de vorm van materiële voorzieningen gericht op participatie

De aan gemeenten verstuurd handreiking gemeentelijk armoedebeleid besteedt aandacht aan de samenhang tussen armoedebeleid en de bevordering van participatie. De VNG verzamelt goede voorbeelden op dit terrein en stelt ze via haar website beschikbaar voor gemeenten. Dit geldt in het bijzonder voor voorzieningen gericht op gezinnen met kinderen. De nieuwe langdurigheidstoeslag geeft gemeenten de ruimte om zelf de hoogte van de toeslag vast te stellen. In de modelverordening die de VNG hiervoor ontwikkelde, laat zien hoe door middel van een glijdende schaal de armoedeval kan worden voorkomen om zo participatie door werk te bevorderen.

3.B.4. Tegengaan niet-gebruik alle gemeentelijke regelingen

Terugdringen van het niet-gebruik op bijzondere bijstand moet op gemeentelijk niveau plaatsvinden. Rijk en VNG ondersteunen daarbij.

- Dit jaar is een handreiking gemeentelijk armoedebeleid uitgebracht, met goede voorbeelden op dit punt.
- In 2007 is de website 'www.berekenuwrecht.nl' gelanceerd, waarmee burgers via internet het recht op inkomensondersteunende regelingen kunnen laten uitrekenen. Een groot (en groeiend) aantal gemeenten heeft zich aangemeld om ook de gemeentelijke regelingen op de site te krijgen. Vanaf januari 2009 wordt in een 'pilot' de website 'www.berekenuwrecht.nl' aangevuld met de mogelijkheid om ook aanvragen in te dienen. In de toekomst gebeurt dat op basis van bekende informatie uit het Digitaal Klantdossier.
- Tevens zijn in het kader van het IPW projecten gestart waarin nieuwe wegen worden gezocht om minima op de hoogte te stellen van inkomensregelingen.
- Vanuit het rijk wordt in de campagne "Blijf Positief" vanaf juni 2008 in het kader van schuldenpreventie aandacht besteed aan het terugdringen van niet-gebruik.
- Tevens wordt geëxperimenteerd met bestandskoppeling en wordt een knelpuntenanalyse opgesteld om de mogelijkheden van bestandskoppeling uit te breiden.
- De staatssecretaris maakt met gemeenten afspraken door het afsluiten van een convenant "Kinderen doen mee!". De stand tot en met oktober 2008 laat zien dat met ruim 140 gemeenten een convenant is afgesloten. In deze gemeenten leven 227.240 kinderen in huishoudens met een inkomen onder 120% van het sociaal minimum.¹⁵. Gemeenten konden tot 30 november 2008 het convenant afsluiten.

3.B.5. Verbeteren samenwerking tussen gemeenten en lokale voedselbanken

- SZW organiseerde een werkconferentie met gemeenten en voedselbanken.
- Op 3 december j.l. heeft staatssecretaris Aboutaleb samen met de VNG een bestuurlijke conferentie georganiseerd met als thema "Samenwerking tussen voedselbanken en gemeenten." Doel van de conferentie was het bereiken van (betere) samenwerking tussen gemeenten en voedselbanken, om meer mensen duurzaam uit de armoede te helpen, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. De gemeenten doen dit door het bevorderen van participatie en het terugdringen van niet-gebruik. De voedselbanken kunnen hierbij een belangrijke rol spelen als het gaat om de toeleiding van bezoekers van voedselbanken naar gemeentelijke voorzieningen. SZW en VNG zullen voorts goede vormen van samenwerking onder de aandacht van de gemeenten brengen.

---

¹⁵ Bron: CBS-cijfers, peildatum 01-01-2006.

- SZW startte een IPW-project om gemeenten en voedselbank beter te laten samenwerken.
- SZW gaat gemeenten ondersteunen bij hun (uitvoerings)vragen op het gebied van armoede en schulden.

3.B.6. Gemeenten stimuleren tot terughoudendheid bij het verlenen van leenbijstand

In het Bestuurlijk Akkoord is afgesproken om het armoedebeleid zo veel mogelijk af te stemmen op materiële voorzieningen gericht op participatie. Per 1 januari 2009 is daartoe de categoriale bijzondere bijstand uitgebreid voor wat betreft de 'ondersteuning van huishoudens met schoolgaande kinderen'. Deze wetwijziging maakt het mogelijk dat gemeenten categoriaal verstrekkingen in natura kunnen doen aan deze groep.

3.B.7. Versterken effectiviteit en kwaliteit van de minnelijke schuldhulpverlening

Het kabinet heeft met de brief aan de Tweede Kamer van 15 september¹⁶ gereageerd op het in het kader van het Bestuurlijk Akkoord uitgevoerde onderzoek naar de effectiviteit en de kwaliteit van gemeentelijke schuldhulpverlening. Daarin heeft het kabinet aangegeven de wacht- en doorlooptijden te lang te vinden, vooral tegen de achtergrond dat veel mensen zich pas melden als het water al aan de lippen staat. Ook heeft de lengte van de wacht- en doorlooptijden een negatieve invloed op de effectiviteit. Daarnaast is het kabinet van mening dat de effectiviteit van de schuldhulpverlening door gemeenten vergroot kan worden.

In de brief van 15 september heeft het kabinet tevens aangegeven te komen met concrete maatregelen om de effectiviteit te verbeteren en de wacht- en doorlooptijden te verkorten.

Het kabinet zal de aanbevelingen uit het onderzoek clusteren en bespreken met de partijen die binnen de schuldhulpverlening een rol spelen (VNG, Divosa, NVVK, MO-groep). Het doel van deze bespreking is het gezamenlijk vaststellen wat er moet gebeuren, wie wat gaat doen, op welke termijn en welke rol het kabinet kan spelen bij de ondersteuning van deze partijen.

Naast genoemde aanbevelingen hebben VNG en overige betrokken partijen zelf reeds een aantal activiteiten ontplooid, gericht op verbetering van de effectiviteit. Van belang zijn met name:

- Het project Vernieuwing schuldhulpverlening van de NVVK. Deze werkwijze wordt in 2009 bij alle NVVK-leden ingevoerd;
- Certificering schuldhulpverlening. Onder voorzitterschap van het normalisatie-instituut NEN is er een norm voor schuldhulpverlening gerealiseerd. Nu kan de certificering starten;
- Realisatie van het Landelijk Informatiesysteem Schuldregistratie (LIS), gericht op het voorkomen van het ontstaan of verergeren van problematische schuldsituaties.

3.B.8. Beschikbaarstelling middelen voor schuldhulpverlening via gemeentefonds

SZW heeft voor deze kabinetsperiode tot en met 2011 € 350 miljoen (waarvan € 80 miljoen structureel) aan het gemeentefonds toegevoegd ten behoeve van de bestrijding van armoede en schulden. Dit is inclusief € 50 miljoen die nodig is om de motie Tang Spekman uit te voeren. In de tabel hieronder ziet u hoe het bedrag is uitgesplitst over diverse posten voor elk jaar gedurende de looptijd van het bestuursakkoord.

Uitsplitsing €350 miljoen ten behoeve van bestrijding van armoede en schulden (alle hieronder genoemde bedragen x €1.000.000)					
Jaar	Coalitieakkoord	Schuldhulpverlening	Armoede kinderen	Kerstgratificatie	Totaal
2007	0	31,75			31,75
2008	5	20,28	40	50	115,28
2009	10	16,52	40		66,52
2010	60				60
2011	80				80
Totaal	155	68,55	80	50	353,55

¹⁶ Kamerstukken II 2007/2008 24515, nr. 140

3.C. Initiatieven om ondernemerschap te bevorderen

Onderstaande initiatieven zijn ontplooid om ondernemerschap te bevorderen.

Borgstelling bedrijfskrediet

De eerste resultaten van een gestarte pilot met borgstelling bedrijfskrediet zijn positief, zowel in Rotterdam als in Lelystad en Leeuwarden (zie ook de kadertekst over Lelystad). Ook in Tilburg en Hengelo zal de pilot snel van start gaan. De pilot loopt tot 1 januari 2011. De oorspronkelijke doelgroep van bijstandsgerechtigden wordt uitgebreid met de doelgroep niet-uitkeringsgerechtigden. In afstemming met SZW start EZ per 1 januari 2009 een 'pilot' met een fonds voor microfinanciering voor de duur van twee jaar. EZ betreft gemeenten bij de uitvoering. Na twee jaar bepalen de resultaten van beide 'pilots' welke aanpak landelijk wordt uitgerold. Dan zal VNG ook in ondersteunende en communicatieve zin haar bijdrage leveren aan het opschalen van verworven inzichten.

Bijlage 1: Tekst van het Bestuurlijk Akkoord Participatie

Bestuurlijk Akkoord SZW – VNG participatie

d.d. 31 mei 2007

Aanleiding

Het gaat economisch goed gaat met Nederland. Gemeenten hebben met de WWB en hun sterke rol in de regio een goed uitgangspunt om de participatie aan de onderkant van de arbeidsmarkt de komende jaren te vergroten. Toch bestaat het risico dat mensen die langdurig aan de kant staan onvoldoende profiteren van het goede economische tij.

VNG en SZW hebben de gezamenlijke doelstelling om zo veel mogelijk mensen weer voluit mee kunnen laten doen in de samenleving. Hierbij staat arbeidsparticipatie voorop, maar “meedoen” moet breder worden opgevat. Als regulier, betaald werk niet direct tot de mogelijkheden behoort, moeten mensen gestimuleerd worden maatschappelijk te participeren (bijvoorbeeld via leerbanen of vrijwilligerswerk). Daarbij gaat het niet alleen om bijstandsgerechtigden, maar ook om mensen zonder werk en uitkering met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Ambities

Met het oog op deze gezamenlijke doelstelling spreken VNG en SZW de volgende ambities uit met betrekking tot arbeidsparticipatie, maatschappelijke participatie, armoede/schulden en ondernemerschap.

- VNG en SZW maken zich de komende jaren sterk voor het realiseren van een vermindering van het aantal mensen dat een beroep doet op de WWB. Ten opzichte van de MLT-raming wordt een vermindering afgesproken van 30.000 huishoudens/uitkeringen. Naar de huidige ramingsstand gemeten betekent dit een daling met 75.000 huishoudens/uitkeringen naar 227.000 in 2011¹⁷ ten opzichte van de stand ultimo 2006 (302.000 uitkeringen < 65 jaar).
- VNG en SZW streven ernaar 25.000 niet-uitkeringsgerechtigden in de periode 2007 - 2011 aan werk te helpen of maatschappelijk te laten participeren als de afstand tot de arbeidsmarkt te groot is.
- VNG en SZW geven een extra impuls aan het bestrijden van armoede en het terugdringen van het aantal huishoudens met problematische schulden.
- VNG en SZW zullen het ondernemerschap stimuleren juist ook bij kwetsbare groepen.

Maatregelen

SZW en de VNG maken de volgende afspraken om de gezamenlijke ambitie gestand te doen.

A. Maatregelen om participatie te vergroten

- **Financieringssystematiek WWB**
Uitgangspunten voor te nemen maatregelen bij de financieringssystematiek zijn dat te grote schommelingen in het budget worden voorkomen en dat rekening wordt gehouden met vormen van maatschappelijke participatie.
  - Hiertoe worden de gemeentelijke budgetten voor het re-integratiebeleid meerjarig vastgelegd, rekening houdend met de ombuiging op het W-deel die oploopt tot 375 miljoen in 2011. In het kader van de evaluatie van de regeling afwikkeling oude vreemdelingenwet zal aan de orde komen of zich als gevolg van deze regeling onvoorziene effecten voordoen.
  - Uitgangspunt is dat het I-deel, met inbegrip van de voor de aanvullende uitkering uit hoofde van artikel 74 WWB gereserveerde begrotingsmiddelen, voor de periode 2008 - 2011 wordt vastgezet op basis van de MLT-raming van het Centraal Planbureau, zoals die in augustus 2007 wordt gepubliceerd. Alleen wanneer de conjunctuur buiten een bepaalde

---

¹⁷ De afspraak is dat de extra inspanning 30.000 uitkeringen bedraagt ten opzichte van de MLT-raming die in augustus 2007 wordt vastgesteld. Volgens de huidige SZW-ramingstand daalt het aantal uitkeringen in 2007 – 2011 met 45.000. Mocht de MLT-raming uitkomen op een aantal dat 5.000 hoger of lager is dan op grond van de huidige ramingsstand wordt verwacht, dan zal worden bezien wat dit betekent voor de hier geformuleerde ambitie.

- bandbreedte afwijkt wordt het macro-budget tussentijds gecorrigeerd. Het macrobudget wordt jaarlijks wel gecorrigeerd voor loon/prijbsbijstelling en (wijzigingen in de) effecten van rijksbeleid. Deze afspraak geldt in voor- en tegenspoed.
- Afspraak is dat gemeenten een positief verschil tussen de MLT-raming en realisatie inzetten voor het waarmaken van de ambities van dit akkoord.
  - SZW biedt transparantie over de wijze waarop de MLT-raming tot stand is gekomen.
  - SZW zal bij de evaluatie van de WWB het verdeelmodel I-deel evalueren en op basis daarvan beziën of er aanleiding is nog deze kabinetsperiode te komen tot verbetering van de verdeling. Daarnaast evalueert SZW de financieringssystematiek WWB ten behoeve van besluitvorming door het volgend kabinet.
  - In een werkgroep SZW/VNG zullen een aantal technische aspecten m.b.t. bovenstaande afspraken nader worden uitgewerkt.
- Participatiefonds (ontschotting van middelen)
Het kabinet bundelt participatiebevorderende budgetten zodanig dat gemeenten de budgetten optimaal kunnen inzetten voor het bevorderen van duurzame participatie. De VNG zal bij de uitwerking betrokken worden. Uitgangspunten zijn:
    - bundeling leidt tot een bijdrage aan het realiseren van de doelen uit de pijler sociale samenhang van het beleidsprogramma van dit kabinet;
    - de gemeentelijke budgetten voor volwasseneneducatie (OCW), inburgering (WWI) en re-integratie (SZW) zullen in eerste aanleg worden betrokken;
    - aandachtspunt bij de nadere uitwerking is in ieder geval het behoud van de infrastructuur van de ROC's;
    - het schot tussen I- en W-deel van de WWB blijft overeind;
    - omdat de vorming van een participatiefonds, wegens benodigde wetwijziging en complexiteit van uitwerking, enige tijd kan duren, overlegt SZW met de VNG over mogelijkheden hoe vooruitlopend op de wetwijziging al invulling kan worden gegeven aan ontkokerd en samenhangend beleid op gemeentelijk niveau. Hierbij wordt de doelgroepeneis bij de besteding van het W-deel betrokken.
  - Aansluiting arbeidsmarkt
SZW en VNG streven naar het samenbrengen van het decentraal arbeidsmarktbeleid en re-integratie in één loket op lokaal/regionaal niveau. Dat versterkt de mogelijkheden voor gemeenten om een vraaggericht re-integratiebeleid te voeren. Gemeenten gaan verder met deze ontwikkeling en spannen zich in om werkgevers, onderwijs, werknemers, CWI en UWV op het niveau van de regionale arbeidsmarkt bijeen te brengen en concrete prestatieafspraken te maken over de wederzijdse inzet, kwaliteiten effectiviteit van de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden. Om tot een regionaal arbeidsmarktbeleid te komen en te kunnen functioneren als slagvaardige gesprekspartners van regionaal opererende partijen, zullen gemeenten hun beleids- en/of organisatiekracht regionaliseren.
  - Alleenstaande ouders
Er komt een recht op een ontheffing van de sollicitatieplicht voor alleenstaande ouders met kinderen tot vijf jaar. SZW zal de VNG betrekken bij de uitwerking hiervan. Uitgangspunten bij de verdere uitwerking zijn:
    - de maatregel wordt zo vormgegeven dat er perspectief wordt geboden op uitgestelde re-integratie;
    - ontheffing op aanvraag, met een maximale periode van zes jaar;
    - de ontheffing wordt gekoppeld aan een scholingsplicht, die de gemeente oplegt.
  - Jongeren onder de 27 jaar
Er komt een werk-/leerplicht voor jongeren tot 27 jaar. SZW zal de VNG betrekken bij de uitwerking hiervan en de VNG inzicht geven in de kosten en opbrengsten ervan voor de gemeenten. Uitgangspunten zullen zijn:
    - het creëren van een voorziening, waarmee gemeenten zorgen dat jongeren niet in de bijstand komen;
    - de gemeenten worden verplicht een leer/werk-aanbod te doen, voor jongeren die een beroep op de gemeente doen; en
    - er wordt aansluiting gezocht bij de financieringssystematiek van de WWB.

- **Handhaving**
In het kader van het SZW-Handhavingsprogramma 2007 – 2010 zijn middelen gereserveerd voor het verankeren en borgen van het zogenoemde Programmatisch Handhaven in de gemeentelijke beleids- en uitvoeringspraktijk. Het kabinet zal deze middelen eenmalig toevoegen aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Over de wijze van verdeling zal nog nader met de VNG worden overlegd. SZW zal tevens bezien welke mogelijkheden er zijn om gemeenten meer handavingsruimte te geven door het mogelijk maken van bestandskoppelingen en het zonodig wettelijk verankeren van het afleggen van huisbezoeken.
- **Innovatie**
Gemeenten hebben een eigen verantwoordelijkheid in het zoeken van nieuwe wegen om meer mensen aan het werk te krijgen/te laten participeren. Daarvoor zijn middelen gereserveerd. SZW heeft vanuit zijn rol op systeemniveau een nieuwe aanpak opgesteld om dat te stimuleren. Met VNG, Divosa en andere organisaties bekijkt SZW op welke punten door middel van een integrale aanpak effectiever gewerkt kan worden. SZW werkt samen met VNG en andere organisaties een beperkt aantal programmalijnen uit. Daarnaast zal SZW in samenwerking met de VNG verkennen wat de mogelijkheden zijn van een verbreding of het 'omkeren' van het innovatie-artikel (artikel 83 WWB).
- **Wsw**
De voorgenomen wetwijziging Wsw per 1 januari 2008 maakt het mogelijk een aantal acuut gevoelde problemen bij de uitvoering van de Wsw aan te pakken. De wetwijziging biedt echter geen oplossing voor de voortgaande groei van het beroep dat wordt gedaan op de Wsw en het feit dat er op dit moment verschillende regelingen zijn voor mensen met een arbeidsbeperking (Wsw, Wia, Wajong, arbeidsongeschiktheid in WWB), alle gericht op waar mogelijk arbeidsparticipatie van mensen met een arbeidsbeperking. Deze regelingen moeten in onderlinge samenhang worden bezien om problemen die zich voordoen binnen de afzonderlijke regelingen aan te kunnen pakken. Hiervoor is een fundamentele herbezinning op de Wsw in onderlinge samenhang met andere regelingen voor mensen met een arbeidshandicap noodzakelijk. SZW zal dit traject tezamen ingaan met de VNG en de andere bij de uitvoering betrokken partijen.

B. Maatregelen om armoede te bestrijden en schulden terug te dringen

- SZW stuurt aan op gerichte bijstand in natura voor gezinnen met kinderen, waarbij het beleid gericht dient te zijn op de kosten voor schoolgaande kinderen, voor zover niet voorzien in een voorliggende voorziening (te denken valt hierbij aan computers, vervoer, sport en cultuur).
- SZW dereguleert de langdurigheidstoelage. Gemeenten leggen in een verordening vast onder welke voorwaarden burgers recht op een langdurigheidstoelage hebben.
- De VNG stimuleert gemeenten om armoedebeleid zoveel als mogelijk is in te vullen in de vorm van materiële voorzieningen gericht op participatie. Via een handreiking en 'best practices' wordt beoogd te bereiken dat gemeenten op grotere schaal dan thans invulling geven aan lokaal armoedebeleid.
- Het streven is niet-gebruik voor alle gemeentelijke regelingen tegen te gaan. SZW en VNG spannen zich in om de bekendheid van deze voorzieningen te vergroten. Daarnaast wordt onderzocht hoe het niet-gebruik via bestandskoppelingen teruggebracht kan worden.
- VNG en SZW bouwen voort op de recente intentieverklaring door de samenwerking tussen partners op lokaal en regionaal niveau te bevorderen en goede praktijkvoorbeelden actief onder de gemeenten te verspreiden. Zo zal de samenwerking tussen gemeenten en lokale voedselbanken verbeterd worden met het doel bezoekers van voedselbanken gebruik te laten maken van gemeentelijke voorzieningen.
- VNG stimuleert gemeenten grote terughoudendheid te betrachten bij het verlenen van leenbijstand. Gemeenten worden hierbij gestimuleerd op inventieve wijze om te gaan met de mogelijkheid om de verplichting tot betaling van deze schuld kwijt te schelden, gekoppeld aan de inspanning van de cliënt op het terrein van re-integratie.
- VNG en SZW brengen in kaart op welke wijze de effectiviteit en de kwaliteit van de minnelijke schuldhulpverlening versterkt kan worden.
- SZW stelt de beschikbare middelen voor schuldhulpverlening in de periode 2007-2009 beschikbaar via een toevoeging aan de algemene uitkering van het gemeentefonds.

C. Maatregelen om ondernemerschap te bevorderen

Het bevorderen van kleinschalig ondernemerschap is van belang. Het levert een bijdrage aan de economische dynamiek, is een instrument voor duurzame re-integratie en draagt bij aan de versteviging van de sociale cohesie in de wijken.

- SZW streeft ernaar om daar waar de administratieve lastendruk voor ondernemers het gevolg is van SZW regelgeving, deze regeldruk te verlagen.
- SZW wil via een van rijkswege te verstrekken borgstelling bevorderen dat alle starters vanuit een uitkering die over een levensvatbaar bedrijfsplan beschikken, voor het noodzakelijke bedrijfskapitaal een geslaagd beroep kunnen doen op een bancaire krediet. In juli start een pilot in Rotterdam, Lelystad en Leeuwarden, waaraan de uitkeringsinstanties de grote banken en kredietbanken zullen deelnemen. Na evaluatie van de pilots zal worden bezien of de borgstellingsregeling kan worden uitgerold over de rest van Nederland.
- SZW zal ervoor ijveren om samen met de minister van EZ te bezien of het mogelijk is om een algemene borgstellingsregeling voor kleine kredieten gestalte te geven. Vanwege het belang van zelfstandig ondernemerschap voor een gerichte wijkaanpak zal ook de minister van WWI hierbij worden betrokken.
- VNG stimuleert gemeenten om het starten en/of vestigen van een zelfstandig bedrijf of beroep te bevorderen door:
  - een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor kleinschalige ondernemingen te realiseren in de buurten.
  - het starten van een zelfstandig bedrijf of beroep vanuit een uitkeringssituatie als reële en duurzame uitstroomoptie in het gemeentelijk re-integratiebeleid op te nemen.
  - de voorlichting aan starters te optimaliseren en verder uit te breiden.

Inzicht in effecten en evaluatie

Gemeenten zijn transparant over de WWB effecten. Naar de eigen gemeenteraad, lokale en regionale samenwerkingspartners, de burger en SZW. VNG bevordert de transparantie van haar leden door het stimuleren van het gebruik van bestaande informatiestromen zoals de CBS statistieken en benchmarks die aansluiten bij de geformuleerde beleidsdoelen. VNG en SZW zullen afspraken maken over een set prestatie-indicatoren. De expertise van partijen zoals het CBS zal hierbij worden betrokken.

Voorts spreken SZW en VNG af om gemeenten te ondersteunen bij het uitwisselen van kennis, ervaringen en resultaten door middel van een jaarlijks gezamenlijk te organiseren WWB congres. VNG spreken af bovenstaande afspraken te evalueren gedurende de kabinetsperiode. Dit zal gebeuren 2 jaar en 3 jaar na inwerkingtreding van de afspraken.

Slot

De VNG draagt deze bestuurlijke afspraken actief uit naar alle leden en bevordert dat deze de gemaakte afspraken voortvarend oppakken en uitwerken. SZW draagt deze bestuurlijk afspraken actief uit binnen het kabinet en bevordert het voortvarend oppakken en uitwerken van de gemaakte afspraken.